

D

Wie betaalt de Golfoorlog?

De defensie-uitgaven ten gevolge van de Golfoorlog zullen vooralsnog een veel kleinere rol spelen als motor voor de Amerikaanse economie dan tijdens de tweede wereldoorlog of de oorlog in Vietnam. Eventuele extra uitgaven voor defensie zullen bovendien voor een deel in andere sectoren bespaard worden. De militaire uitgaven van de VS bedragen circa 6% van het bnp, tegenover 45% in 1944 en een kleine 9% in 1968 tijdens de Vietnam-oorlog. Bij een langdurige oorlog zal de behoefte om de voorraden, waar nu uit geput wordt, aan te vullen groter zijn dan bij een kortere oorlog. De oorlog zelf levert een praktische bijdrage tot het verminderen van de bewapening waar internationaal naar wordt gestreefd. Los van de Golfoorlog was het beleid van de Amerikaanse overheid gericht op het terugdringen van de defensie-uitgaven met 25% over een periode van vijf jaar.

Te midden van alle onzekerheid ten aanzien van de Golfoorlog lijkt een zekerheid te bestaan. De toepassing van moderne technologie op grote

schaal draagt ertoe bij dat de kosten van de oorlog in termen van geld hoger zijn dan ooit in de geschiedenis is voorgekomen. Een tweede gegeven is de discrepantie tussen de financieel-economische en internationale militaire positie van de Verenigde Staten. De financiering van de oorlog kent daarmee geheel andere dimensies dan bij de meest recente oorlogen het geval was. In de tweede wereldoorlog financierden de VS niet alleen hun eigen oorlogsinspanningen, maar ook nog een belangrijk deel van die van de geallieerde partners.

Reeds voor de start van de Golfoorlog zijn de ministers Baker en Brady met de verwachte rekening de wereld rond gegaan. Vooruitlopend op de echte oorlogshandelingen werden de kosten van de militaire inspanning geschat rond 10 miljard dollar. Inmiddels wordt geraamd dat de Golfoorlog de VS dagelijks 600 miljoen tot 1 miljard dollar kost. Naarmate de oorlog langer duurt zal het totaalbedrag hoger uitkomen. Vooralsnog wordt gerekend met kosten ten laste van de VS ten bedrage van minimaal 30 en maximaal 86 miljard dollar. Het is voor de VS onacceptabel wanneer het land, zeker gezien de financiële positie niet alleen de niet-geldelijke lasten van de militaire acties zou moeten dragen, maar ook de financiering zelf ter hand zou moeten nemen. Vandaar dat op niet mis te verstane wijze aan andere landen te kennen is gegeven dat de VS verwacht dat deze landen hun verantwoordelijkheden zullen nemen. Naast de Golfstaten zijn het vooral Duitsland en Japan waarnaar Amerika kijkt. Eind januari verhoogden zowel Koeweit als Saoedi Arabië hun toezegging met 13,5 miljard dollar, hetgeen ertoe bijdraagt dat de VS voor het eerste kwartaal kunnen rekenen op buitenlandse bijdragen tot een totaal van meer dan 40 miljard dollar. Hierin zijn ook begrepen extra bijdragen van Duitsland tot een bedrag van 9 miljard mark en Japan van 9 miljard dollar.

Oorlog bestedingsimpuls?

Puur economisch bezien staat de huidige oorlog gelijk met het aanspreken van (militaire) voorraden die eerder werden aangelegd en betaald. Afhankelijk van de besluitvorming in de komende maanden moet worden afgewacht in hoeverre de verbruikte voorraden zullen worden aangevuld. Mogelijk zal in het kader van het streven tot vermindering van

de internationale bewapening maar tot een gedeeltelijke aanvulling van de voorraden worden overgegaan. Deze aanvullingen zullen dan nieuwe orders voor het bedrijfsleven opleveren en daarmee een stimulans voor de economie van de VS vormen. Vooral de defensie-sector, die het de laatste jaren zwaar te verduren had, zal hiervan profiteren. Van belang hierbij is dat deze economische impuls voor een belangrijk deel zal worden gefinancierd door het buitenland. In hoeverre bij een meer langdurige oorlog op proportionele bijdragen vanuit het buitenland mag worden gerekend is de vraag. Enerzijds staan Japan en Duitsland onder zware druk om een deel van hun rijkdom aan te wenden, te meer daar deze landen geen strijdkrachten leveren. Anderzijds is er in verschillende landen, niet in de laatste plaats in Duitsland, sprake van een grote publieke weerstand tegen de oorlog. Daar zowel Duitsland als Japan belastingverhogingen overwegen ten behoeve van de financiering van de Golfoorlog kunnen binnenlandse politieke spanningen ontstaan rond de internationale financieringsoperaties. Voor de Amerikaanse economie kan de Golfoorlog dan een lichte stimulans opleveren die gedeeltelijk door het buitenland wordt gefinancierd. Voor zover de voorraad oorlogstuig niet wordt aangevuld kunnen de buitenlandse bijdragen helpen het Amerikaanse begrotingstekort te beperken. Tegenover de mogelijk positieve impuls voor de defensie-industrie staan echter een aantal indirecte effecten van de Golfoorlog die voor andere bedrijfstakken een probleem opleveren. De transport- en reis- en hotelsector hebben met flinke tegenvallers te kampen. De internationale spanning drukt de reislustigheid.

Onder economen leeft dus de discussie welke gevolgen de oorlog zal hebben op de economie van de VS, en daarmee de rest van de wereld. Naast een directe bestedingsimpuls voor de aan de defensie-activiteiten gelieerde industrie, kan het vertrouwen van investeerders en consumenten weer toenemen. De keerzijde is echter ook niet uitgesloten. Een slepende oorlog zou bijdragen aan een diepe recessie, zo heeft Fed voorzitter Greenspan al gewaarschuwd.

Deze bijdrage is ontleend aan de tweewekelijkse publikatie *Beleggen met Van Lanschot*.